

Chambre des Représentants

Kamer der Volksvertegenwoordigers

16 JANVIER 1951.

PROPOSITION DE LOI

réglementant la vente à tempérament
d'objets mobiliers.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

En date du 3 octobre 1945, le Sénat a voté une proposition de loi complétant l'article 2 de la loi du 18 août 1887 et l'article 43bis de la loi du 25 mars 1876. Ce projet, qui a été transmis à la Chambre, le 4 octobre 1945 (Doc. Chambre — 228 — 1944-1945) a pour objet de rendre nulles, dans les ventes à tempérament, toutes mesures d'exécution sur les rémunérations, indemnités ou allocations de chômage des ouvriers, employés et gens de service, autres que celles prévues au Livre V du Code de Procédure Civile. Sont également nulles toutes cessions ou délégations consenties d'avance sous des modalités qui limitent le droit de défense des acheteurs.

En outre, pour tous les litiges naissant d'un contrat de vente à tempérament, l'action sera de la compétence exclusive du tribunal dans le ressort duquel se trouve le domicile de l'acheteur.

Bien qu'elles poursuivent le but éminemment louable de mettre un terme à l'exploitation des acheteurs les plus pauvres, les plus naïfs et les plus ignorants, ces dispositions légales n'apportent que des remèdes fragmentaires, incomplets et insuffisants aux abus qu'elles veulent réprimer. L'intérêt d'une bonne justice exige que la réglementation de la vente à tempérament fasse l'objet d'une loi générale et unique, coordonnant dans un même texte législatif toutes les réformes qui s'imposent.

Au surplus, la répression de certains abus flagrants ne doit pas avoir pour conséquence d'entraver ou de compromettre la pratique normale du système de la vente à tempérament qui a pris, depuis plusieurs années, une importance considérable dans l'économie mondiale et dont le rôle, au point de vue social, ne doit pas être négligé.

Il va sans dire qu'une activité de ce genre a donné lieu à des critiques parfois justifiées. Il faut en attribuer la cause au fait que la Belgique est un des rares pays qui ne

16 JANUARI 1951.

WETSVOORSTEL

tot reglementering van de verkoop op afbetaling
van roerende voorwerpen.

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Op 3 October 1945, heeft de Senaat een wetsvoorstel aangenomen tot aanvulling van artikel 2 der wet van 18 Augustus 1887 en van artikel 43bis der wet van 25 Maart 1876. Dit wetsontwerp, dat op 4 October 1945 aan de Kamer werd overgemaakt (Parl. Stuk, Kamer, n° 228, 1944-1945), heeft ten doel in de verkopen op afbetaling, alle maatregelen van tenuitvoerlegging volgens een andere rechtspleging dan die van boek V van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering op het loon, op de vergoedingen of werklozensteun van werklieden, bedienden en dienstboden nietig te maken. Is, eveneens, nietig alle op voorhand gedane overdracht of afstand, onder voorwaarden die het recht van verdediging van de kopers beperken.

Bovendien zal, voor de geschillen die voortvloeien uit een contract van verkoop op afbetaling, de vordering uitsluitend behoren tot de bevoegdheid van de rechtbank in het rechtsgebied waarvan zich de woonplaats van de koper bevindt.

Hoewel zij het zeer loffelijk doel nastreven aan de uitleiding der armste, der lichtgelovigste en der meest onwetende kopers een einde te maken, verhelpen deze wetsbepalingen slechts op gedeeltelijke, onvolledige en ontoereikende wijze de misbruiken welke zij willen uitschakelen. Voor een goede rechtsbedeling wordt vereist, dat de reglementering van de verkoop op afbetaling het voorwerp uitmaak van één enkele algemene wet, welke in éénzelfde wetgevende tekst alle noodzakelijke hervormingen zou samenorderen.

Bovendien mag de beteugeling van sommige klaarblijkelijke misbruiken niet medebrengen dat de normale toepassing van het systeem van de verkoop op afbetaling, dat sedert verscheidene jaren van groot belang is in de wereld-economie en waarvan de rol in maatschappelijk opzicht niet mag verwaarloosd worden, wordt belemmerd of onmogelijk gemaakt.

Het spreekt vanzelf, dat dergelijke verrichtingen aanleiding hebben gegeven tot soms gewettigde kritiek. De oorzaak daarvan moet worden gezocht in het feit, dat Bel-

possède aucune législation en la matière, si ce n'est l'arrêté n° 41 du 15 décembre 1934 réglementant la vente à tempérament des valeurs à lots.

Il serait donc à la fois téméraire et injuste de discréditer la vente à tempérament, dans son principe.

D'autre part, au lieu de réprimer certains abus, il est de loin préférable de prévoir une réglementation générale déterminant d'une façon précise et complète les droits et les obligations réciproques des parties en cause.

C'est là le but de la proposition de loi que nous avons eu l'honneur de déposer sur le bureau de la Chambre, le 14 mai 1946 (Doc. Chambre — 70 — 1946). Cette proposition étant devenue caduque, nous croyons opportun de la représenter. Les motifs qui justifient son adoption n'ont rien perdu de leur pertinence ni de leur actualité.

* * *

L'article premier donne la définition de la vente à tempérament, qui constitue un contrat « *sui generis* » dont il importe de préciser les conditions et les modalités.

L'article 2 limite le champ d'application de la loi. La vente à tempérament se pratique dans les domaines les plus divers et ne se borne pas à de petites opérations d'ordre domestique. Toutefois, les abus possibles ne se manifestent qu'à l'occasion d'opérations de ce genre et ce par suite de l'ignorance ou du manque de discernement de l'acheteur. Il suffit donc de protéger cette catégorie d'acheteurs et de laisser, en matière de crédits plus importants ou d'ordre commercial, jouer le principe fondamental de la liberté des conventions. Il serait à la fois inutile et dangereux de légiférer en faveur de contractants qui sont parfaitement en mesure de comprendre la portée de leurs engagements et de défendre leurs intérêts.

L'article 3 protège l'acheteur contre la tendance qu'il pourrait avoir à s'engager d'une façon inconsidérée, en se laissant tenter par la modicité des termes. C'est pourquoi toute vente à tempérament soumise à la présente proposition de loi, doit obligatoirement faire l'objet d'un écrit faisant apparaître, sans équivoque, l'étendue des obligations de l'acheteur et les charges du crédit qu'il sollicite.

Une sanction est prévue contre le vendeur qui ne se soumettrait pas aux règles de loyauté prévues par l'article 3.

L'article 4 prévoit l'obligation pour l'acheteur de payer un acompte important à l'origine de l'opération.

Cette mesure évitera les achats inconsidérés que pourraient faire des personnes ne disposant que d'un faible pouvoir d'achat.

L'article 5 prévoit la possibilité pour le vendeur de se réserver la propriété de l'objet vendu jusqu'à complet paiement du prix.

La Cour de Cassation a reconnu la validité de cette clause entre parties contractantes. À juste titre d'ailleurs, étant donné que l'acheteur a la jouissance de l'objet avant qu'il n'en ait payé intégralement le prix. Toute décision contraire ne ferait que favoriser le débiteur de mauvaise foi.

Il n'est pas admissible que l'acheteur, à la faveur d'un véritable détournement, puisse valablement réaliser la chose qui ne lui appartient pas encore. Il n'est pas admissible non plus que cette chose puisse servir à accroître le gage général de ses créanciers.

gië een van de weinige landen is dat geen enkele wetgeving bezit op dat gebied, tenzij het besluit n° 41 van 15 December 1934, tot reglementering van de verkoop op afbetaling van premie-effecten.

Het zou dus tevens gewaagd en onrechtvaardig zijn het beginsel van de verkoop op afbetaling in discrediet te brengen.

Anderzijds is het veel beter, in de plaats van zekere misbruiken te beteugelen, een algemene reglementering te voorzien, waardoor de wederkerige rechten en verplichtingen van de betrokken partijen op nauwkeurige en volledige wijze worden bepaald.

Dit is het doel van het wetsvoorstel, dat wij de eer hadden bij de Kamer in te dienen, op 14 Mei 1946 (Stuk Kamer, 70, 1946). Daar dit voorstel verviel, achten wij het wenselijk het opnieuw in te dienen. De redenen welke pleiten voor de goedkeuring er van zijn nog steeds even gegrond en actueel.

* * *

Het eerste artikel geeft de bepaling van de verkoop op afbetaling, dat een contract « *sui generis* » is, waarvan de voorwaarden en modaliteiten nauwkeurig moeten worden omschreven.

Artikel 2 beperkt het toepassingsgebied van de wet. Van de verkoop op afbetaling wordt gebruik gemaakt op de meest verschillende gebieden en hij blijft niet bepaald tot kleine huishoudelijke verrichtingen. De mogelijke misbruiken komen, evenwel, slechts aan het licht bij gelegenheid van verrichtingen van dien aard, en dit ten gevolge van de onwetendheid en van het gebrek aan doorzicht van de koper. Het volstaat dus die categorie van kopers te beschermen en, in belangrijker kredietzaken of in kredietzaken van commerciële aard, vrij spel te laten aan het grondbeginsel van de vrijheid der overeenkomsten. Het zou nutteloos en tevens gevaarlijk zijn wetten te maken ten gunste van contractanten die volkomen in staat zijn de betekenis van hun verbintenissen te begrijpen en hun belangen te verdedigen.

Artikel 3 beschermt de koper tegen de neiging zich op onbezonnen wijze te verbinden door zich te laten in verzoeking brengen door de geringe aflossingsbedragen. Dit is de reden waarom elke aan deze wet onderworpen verkoop op afbetaling verplicht het voorwerp moet uitmaken van een geschreven overeenkomst waaruit, zonder dubbelzinnigheid, de draagwijdte blijkt van de verplichtingen van de koper en van de lasten van het krediet dat hij vraagt.

Tegen de verkoper die zich niet mocht onderwerpen aan de regels van rechtschapenheid, bij artikel 3 voorzien, is een sanctie voorzien.

Artikel 4 voorziet de verplichting, voor de koper, een belangrijk voorschot op afbetaling te betalen bij het sluiten van de verrichting.

Door die maatregel zullen de gebeurlijke onbezonnen aankopen worden vermeden door personen die slechts over een geringe koopkracht beschikken.

Artikel 5 voorziet de mogelijkheid voor de verkoper te bedingen, dat het verkochte voorwerp zijn eigendom blijft tot volledige betaling van de prijs.

Het Hof van Verbreking heeft de geldigheid van dit beding tussen contracterende partijen erkend. Terecht overigens, daar de koper het genot heeft van het voorwerp, vooraleer hij de prijs er van volledig heeft betaald. Elke tegenovergestelde beslissing zou slechts de schuldenaar te kwader trouw begunstigen.

Het is niet aan te nemen, dat de koper, onder begunstiging van een werkelijke verduistering, op geldige wijze, de zaak die hem nog niet toebehoort zou kunnen te gelde maken. Het is ook niet aan te nemen, dat die zaak het algemeen pand der schuldeisers zou kunnen doen aangroeien.

Il est nécessaire, par principe d'équité, de dire que la réserve de propriété sera opposable aux tiers, moyennant la formalité de la transcription du contrat.

Les articles 6 et 7 tendent à mettre fin à certaines critiques et donnent au débiteur malheureux toutes garanties contre les agissements arbitraires de son créancier.

L'article 8 a pour but d'éviter le recours immodéré à la pratique de la cession de salaire.

Il ne faut pas qu'un créancier puisse, à la faveur d'une défaillance passagère, obtenir un règlement anticipatif. Il est peut-être opportun de faire remarquer ici que la loi du 18 août 1887 donne lieu à de justes critiques, puisqu'elle permet, par le cumul, de prélever jusque 3/5 des salaires et appointements. Cette question, cependant, ne concerne pas uniquement la vente à tempérament. Disons également qu'il est inadmissible que les retenues faites par l'employeur, tant en vertu d'une cession que d'une saisie, ne jouissent pas du privilège attaché aux salaires et appointements.

L'article 9 tend à assainir les moyens de publicité adoptés en matière de vente à tempérament.

L'article 10 prévoit les conditions d'intervention des organismes de financement.

L'adoption de la présente proposition de loi aura pour effet de rendre plus loyales et plus équitables les relations des parties en cause, en déterminant d'une manière précise les droits et obligations de chacune d'elles. Elle répond à un véritable besoin, au moment où, en vue de la reconstitution des foyers, il importe de donner aux masses laborieuses le pouvoir d'achat qui leur fait défaut.

Het is, omwille van de billijkheid, nodig te zeggen, dat het voorbehoud van eigendom tegen derden zal kunnen worden ingeroepen, mits het vervullen van de formaliteit van overschrijving van het contract.

De artikelen 6 en 7 strekken er toe zekere kritieken te ontzenuwen en geven aan de onfortuinlijke schuldenaar alle waarborgen tegen het willekeurig optreden van zijn schuldeiser.

Artikel 8 heeft ten doel te vermijden, dat men te veel zijn toevlucht zou nemen tot de afstand van loon.

Het mag niet zijn, dat een schuldeiser, onder begunstiging van een voorbijgaande niet-nakoming van het contract, een vervroegde regeling zou kunnen bekomen. Het is misschien gepast er op te wijzen, dat de wet van 18 Augustus 1887 aanleiding geeft tot gewettigde kritiek, vermits zij toelaat, door samenvoeging, tot 3/5 van de lonen en wedden vooraf te nemen. Die kwestie betreft nochtans niet alleen de verkoop op afbetaling. Zeggen wij eveneens, dat het onaannemelijk is, dat de door de werkgever gedane afhoudingen, zowel krachtens een afstand als krachtens een inbeslagneming, niet het voorrecht verbonden aan de lonen en bezoldigingen genieten.

Artikel 9 heeft ten doel de gezondmaking van de reclamemiddelen die, in zake verkoop op afbetaling, worden gebezigd.

Artikel 10 voorziet de voorwaarden van tussenkomst van de financieringsorganismen.

De aanneming van dit wetsvoorstel zal ten gevolge hebben, dat de betrekkingen tussen de betrokken partijen op een eerlijker en billijker grondslag worden gevestigd door het nauwkeurig bepalen van de rechten en verplichtingen van elke er van. Dit voorstel beantwoordt aan een werkelijke behoefte, op dit ogenblik, nu het van zo groot belang is, met het oog op de wedersamenstelling van haar have, aan de werkende klasse de koopkracht te schenken die haar ontbreekt.

Ch. JANSSENS.

PROPOSITION DE LOI

Article premier.

On entend par vente à tempérament la convention par laquelle un vendeur met un acheteur en possession d'un objet, payable par paiements échelonnés, appelés « termes ».

Art. 2.

La présente loi réglemente uniquement la vente à tempérament d'objets mobiliers dont le prix au comptant ne dépasse pas 5.000 francs. Ne sont pas soumis à cette réglementation les achats effectués dans un but professionnel ou commercial.

Art. 3.

Toute vente à tempérament soumise à la présente loi doit être constatée par un écrit, qui mentionne obligatoirement :

- 1° l'identification de l'objet vendu;
- 2° le prix au comptant de cet objet;
- 3° la majoration due pour tous intérêts, commissions et frais généralement quelconques;

WETSVOORSTEL

Eerste artikel.

Onder verkoop op afbetaling verstaat men de overeenkomst waardoor een verkoper een koper in het bezit stelt van een voorwerp, betaalbaar door stortingen « termijnen » genaamd.

Art. 2.

Deze wet regelt alleen de verkoop op afbetaling van roerende voorwerpen waarvan de prijs contant 5.000 frank niet overschrijdt. Zijn aan deze reglementering niet onderworpen, de aankopen die gedaan worden met een handelsdoel of met het oog op het uitoefenen van een beroep.

Art. 3.

Elke aan deze wet onderworpen verkoop op afbetaling moet worden vastgesteld door een geschrift, dat verplicht zal vermelden :

- 1° de vereenzelviging van het verkochte voorwerp;
- 2° de contante verkoop prijs van dit voorwerp;
- 3° de prijsverhoging verschuldigd voor alle interesten, commissielonen en welkdanige kosten ook;

4° le prix total de la vente à tempérament;
 5° le montant du premier acompte payé;
 6° le montant du solde restant dû;
 7° le nombre de termes, le montant de chacun d'eux et la date de leur échéance.

Tout contrat qui ne satisferait pas à ces dispositions ne sortira ses effets qu'à concurrence du prix de vente au comptant.

Art. 4.

Le montant de l'acompte prévu au 4° de l'article 3 ne pourra être inférieur à 20 % du prix de la vente au comptant.

Art. 5.

Le vendeur peut, dans le contrat, se réserver la propriété de l'objet vendu à tempérament jusqu'à complet paiement du prix total. Cette réserve de propriété ne sera opposable aux tiers que moyennant transcription du contrat, dans le mois de sa date, dans un registre à ce destiné, tenu au Greffe du Tribunal de Commerce du domicile de l'acheteur, ou de l'endroit où la chose vendue doit être livrée.

La transcription ne produit ses effets que pendant cinq ans. Il sera payé au Greffe, pour chaque transcription, un droit fixe de 20 francs, et, pour chaque radiation de transcription, un droit fixe de 10 francs.

Art. 6.

Le contrat ne peut être résilié, pour cause de non-paiement du prix, que si l'acheteur, en retard de payer au moins deux termes échus ou 1/10° du prix au comptant, n'a pas exécuté ses obligations quinze jours après une mise en demeure par lettre recommandée ou par exploit d'huissier.

Jusqu'à la date effective de la reprise éventuelle de l'objet par le vendeur, les termes échus restent dus à celui-ci.

Art. 7.

En cas de reprise de l'objet, le débiteur pourra, dans les quinze jours de la reprise, si elle est faite entre ses mains, ou de sa notification par lettre recommandée ou par exploit d'huissier, si elle est faite entre les mains d'un tiers, reprendre possession de l'objet, moyennant le paiement intégral du solde en principal, accessoires et frais.

Pour autant que ce solde ne dépasse pas 50 % du prix initial à tempérament, le débiteur pourra exiger, dans les mêmes délais que ci-dessus et par lettre recommandée, que l'objet soit mis en vente dans la forme des ventes publiques.

Le montant de l'adjudication, moins les frais de la vente, viendra, à due concurrence, en déduction du solde en principal, accessoires et frais.

Art. 8.

L'article 2 de la loi du 18 août 1887 est complété comme suit : « En matière de vente à tempérament, les effets d'une cession de salaires ou d'appointements sont limités au montant de chaque terme prévu et ce, au fur et à mesure des échéances, sauf en ce qui concerne les termes échus et les frais. »

4° de totale verkoopprijs op afbetaling;
 5° het bedrag van het eerste betaalde voorschot;
 6° het bedrag van het saldo, dat verschuldigd blijft;
 7° het aantal termijnen, het bedrag van elk er van en de datum van hun vervalddag.

Ieder contract, dat niet aan die bepalingen mocht voldoen, heeft slechts uitwerking tot het bedrag van de contante verkoopprijs.

Art. 4.

Het bedrag van het onder 4° van artikel 3 bepaalde voorschot op afbetaling mag niet lager zijn dan 20 t. h. van de contante verkoopprijs.

Art. 5.

De verkoper mag zich, in het contract, de eigendom voorbehouden van het op afbetaling verkocht voorwerp, tot volledige betaling van de totale prijs. Dit voorbehoud van eigendom kan slechts tegen derden worden ingeroepen, mits overschrijving van het contract, binnen de maand na zijn dagtekening, in een daartoe bestemd register gehouden ter griffie van de Rechtbank van Koophandel van de woonplaats van de koper of van de plaats waar de verkochte zaak moet geleverd worden.

De overschrijving is slechts gedurende 5 jaar van kracht. Aan de griffie zal, voor elke overschrijving, een vast recht van 20 frank worden betaald en, voor elke doorhaling van overschrijving, een vast recht van 10 frank.

Art. 6.

Het contract kan, wegens niet-betaling van de prijs, slechts verbroken worden, indien de koper wanbetaler is van ten minste twee vervallen termijnen of 1/10 van de contante verkoopprijs en aan zijn verplichtingen niet heeft voldaan vijftien dagen na een aanmaning bij aangetekende brief of bij deurwaardersexploot.

De vervallen termijnen blijven aan de verkoper verschuldigd tot op de werkelijke datum van de gebeurlijke terugneming door deze van het voorwerp.

Art. 7.

In geval van terugneming van het voorwerp, kan de schuldenaar er terug bezit van nemen, binnen vijftien dagen na de terugneming, indien deze in zijn handen gebeurde, of van de betekening er van bij aangetekende brief of bij deurwaardersexploot, indien zij in handen van derden gebeurde, mits gehele betaling van het saldo in hoofdsom, toebehoren en kosten.

Voor zover dit saldo 50 t. h. van de oorspronkelijke prijs op afbetaling niet overschrijdt, kan de schuldenaar eisen, binnen dezelfde hierboven bepaalde termijnen en bij aangetekende brief, dat het voorwerp wordt te koop gesteld volgens de vormen van de openbare verkoop.

Het bedrag van de toewijzing, verminderd met de kosten van de verkoop, komt, tot het verschuldigd beloop, in mindering van het saldo in hoofdsom toebehoren en kosten.

Art. 8.

Artikel 2 der wet van 18 Augustus 1887 wordt aangevuld als volgt : « In zake verkoop op afbetaling, zijn de uitwerkselen van een afstand van lonen of bezoldigingen beperkt tot het bedrag van elke bepaalde termijn en dit naargelang van de vervaldagen, behalve wat de vervallen termijnen en de kosten betreft. »

Art. 9.

Toute indication de prix, dans une vente à tempérament, doit mentionner, en ordre principal et de manière non équivoque, le montant du prix de vente au comptant.

Art. 10.

Les parties contractantes peuvent convenir de la cession à des tiers de tous les droits et actions du vendeur, nés de leur convention. Toutefois, sauf stipulation contraire, les obligations relatives à l'objet vendu restent à charge du vendeur. Dans ce cas, les contestations qui concernent l'objet ne peuvent préjudicier aux droits du cessionnaire, sauf recours de l'acheteur contre le vendeur. Il n'est pas dérogé au droit commun et à la liberté pour le cessionnaire de céder ses droits à des tiers.

9 janvier 1951.

Art. 9.

Bij verkoop op afbetaling, moet elke aanduiding van de prijs, in hoofdzaak en op ondubbelzinnige wijze, het bedrag van de contante verkoopprijs vermelden.

Art. 10.

De contracterende partijen mogen overeenkomen over de afstand aan derden van al de rechten en vorderingen van de verkoper, die uit hun overeenkomst voortvloeien. De verplichtingen betreffende het verkochte voorwerp blijven, evenwel, behoudens strijdigbeding, ten laste van de verkoper. In dit geval, kunnen de betwistingen betreffende het voorwerp de rechten van de overnemer niet benadelen, behoudens het verhaal van de koper tegen de verkoper. Er wordt niet afgeweken van het gemeen recht en van de vrijheid voor de overnemer zijn rechten aan derden af te staan.

9 Januari 1951.

Ch. JANSSENS.
J. REY.
L. D'HAESELEER.
R. LEFEBVRE.
